

eerwaarden Pater opwekte, dat hij van den koning verlof ontving om het boek door beulshanden op de Place de Grève te laten verbranden, een maatregel, waardoor het debiet natuurlijk zeer bevorderd werd (1). Een toeval bracht den waren schrijver aan het licht. Na een weerlegging van het werkje: *La France toute Catholique*, waarin een bekend Hugenoot, Gautereau, Lodewijk XIV als onderdrukker der ketterij had verheerlijkt, schreef hij zijn: *Commentaire philosophique sur ces paroles de J.-C., Contrain-les d'entrer*, dat in 1686, zooals het heette, te Canterbury verscheen. Dat hij allen dwang in geloofs-zaken verfoeide en op goede gronden het «*compellite intrare*» bestreed, behoeft wel geen betoog: het boek is dan ook in 1715 te Rome op den Index geplaatst.

Hoeveel moeite Bayle zich ook gaf om den straks genoemden *Commentaire philosophique* voor het werk van een «*bon Wallon de Cantorbéry*» te doen doorgaan, het scherpziend oog van den heftigen Jurieu, die verdraagzaamheid en onverschilligheid in godsdienstzaken op één lijn stelde, had den waren schrijver gevonden en deze doopte zijn pen in gal. Het antwoord bleef niet achterwege: onder den pseudoniem Jean Fox de Bruggs gaf Bayle een *Supplément du Commentaire philosophique*, (Hamburg, 1688).

Al hooger en hooger liep het geschil tusschen de twee ambtgenooten: de laster wist zelfs later een grond voor Jurieu's haat tegen Bayle te vinden in eene ongeoorloofde verhouding tusschen dezen en de echtgenoot van genen (2).

---

(1) Basnage de Beauval verhaalt dat Jurieu's haat tegen den jongen filosoof van dien tijd dagteekent. — *Invidet qui minor est.*

(2) Dit praatje kwam het eerst in de wereld door den Abbé d'Olivet in zijne *Lettre à M. le Président Bouhier*. Paris, 1739. Dat het geen weerlegging behoeft, hebben wij boven gezien. Bas-